

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Rady 76/769/EWG w odniesieniu do ograniczeń w zakresie wprowadzania do obrotu niektórych urządzeń pomiarowych zawierających rtęć

COM(2006) 69 wersja ostateczna — 2006/0018 (COD)

(2006/C 318/20)

Dnia 8 marca 2006 r. Rada, działając na podstawie art. 95 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja ds. Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 11 lipca 2006 r. Sprawozdawcą była Giacomina CASSINA.

Na 429. sesji plenarnej w dniach 13-14 września 2006 r. (posiedzenie z dnia 13 września 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 181 do 5 — 8 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Wnioski

1.1 Opierając się na uwagach zawartych w pkt 2 i 3, Komitet:

- a) wyraża akceptację dla wniosku Komisji i dokonanego wyboru podstawy prawnej (art. 95 Traktatu) oraz popiera cel strategii dążącej do całkowitego wyeliminowania rtęci z urządzeń pomiarowych, o których mowa w pkt 2.2 poniżej;
- b) uważa, że omawiany wniosek jest spójny z innymi normami i działaniami Wspólnoty w dziedzinie środowiska naturalnego i zdrowia publicznego;
- c) pragnie, by przyspieszono proces wymiany na produkty zastępcze nie zawierające rtęci (ewentualnie przy jednoczesnym zastosowaniu zachęt oraz prowadzeniu kampanii informacyjnych i uświadamiających, aby zapobiec dalszemu funkcjonowaniu w obiegu potencjalnie niebezpiecznych urządzeń zawierających rtęć) i by rozważono koszty tej wymiany również dla konsumentów;
- d) wnosi o zapewnienie możliwości zróżnicowanego składowania oraz nałożenie na sprzedawców obowiązku zbierania wyrzuconych urządzeń (jak jest to w przypadku urządzeń elektrycznych i elektronicznych);
- e) wnosi, by Komisja sprecyzowała zabezpieczenia, jakie wprowadzono celem zagwarantowania, że wyłączone sektory (chodzi o urządzenia stosowane dla celów profesjonalnych i przemysłowych) będą zobowiązane postępować zgodnie z celem zapobiegania uwalnianiu się rtęci do środowiska naturalnego;
- f) wzywa władze wspólnotowe oraz władze państw członkowskich do uważnego sprawdzenia, czy produkty importowane są zgodne z prawodawstwem UE.

2. Wstęp i treść wniosku

2.1 Omawiany wniosek dotyczący dyrektywy idzie w kierunku wytyczonym w komunikacie Komisji z 28 stycznia 2005 r. dotyczącym *wspólnotowej strategii w sprawie rtęci* ⁽¹⁾. Przyjmując jako punkt wyjścia uznany na całym świecie fakt, że rtęć jest szkodliwa i że stanowi poważne zagrożenie dla ludzi, ekosystemów i środowiska naturalnego, strategia ta proponuje szereg działań mających na celu ochronę zdrowia ludzkiego i środowiska. Polegają one na zaprzestaniu stosowania rtęci we wszystkich rodzajach działalności, w odniesieniu do których już dziś możliwe jest jej zastąpienie substancjami i produktami alternatywnymi, które nie miałyby obecnych szkodliwych skutków na system nerwowy i immunologiczny oraz narządy rozrodcze.

2.2 W tymże kontekście Komisja proponuje zmianę ⁽²⁾ dyrektywy nr 76/769, traktując ją jako etap we wdrażaniu strategii ogólnej. W proponowanej dyrektywie przewiduje się zakaz wprowadzania do obrotu następujących urządzeń zawierających rtęć:

- a) termometrów lekarskich (przeznaczonych do pomiaru temperatury ciała);
- b) innych urządzeń pomiarowych przeznaczonych do otwartej sprzedaży konsumentom (np. manometrów, barometrów, sfigmomanometrów itd.).

2.3 Niemniej opierając się na zakazach bądź ograniczeniach obowiązujących w niektórych państwach członkowskich, a zatem w świetle zdobytych doświadczeń, wyłącza się z zakazu przyrządy i urządzenia wykorzystywane w nauce i przemyśle ze względu na ich stosunkowo ograniczoną liczbę oraz zastosowanie w wysocze specjalistycznych warunkach, które podlegają już normom i procedurom kontroli bezpieczeństwa w miejscu pracy oraz gospodarki odpadami niebezpiecznymi, lub też są objęte REACH.

⁽¹⁾ COM(2005) 20 końcowy.

⁽²⁾ Poprzez wprowadzenie konkretnego punktu 19a w załączniku I do dyrektywy 76/769/EWG.

3. Uwagi ogólne

3.1 Chociaż niektóre państwa członkowskie już rozpoczęły stopniowe usuwanie rtęci, zastępując ją produktami alternatywnymi, szacuje się⁽³⁾, że na obszarze Europy w urządzeniach pomiarowo-kontrolnych nadal wykorzystuje się rocznie ok. 33 ton rtęci, z których ok. 25 — 30 ton trafia na rynek w postaci termometrów.

3.2 W rezultacie rtęć i jej najbardziej toksyczne pochodne wnikają do obiegu odpadów domowych, ponieważ termometry i inne aparaty pomiarowe są przeważnie wyrzucane wraz z domowymi śmieciami w momencie, gdy przestają być używane lub gdy ulegają zniszczeniu. Składowanie odpadów i inne niewłaściwe formy gospodarowania odpadami umożliwiają przedostanie się resztkom rtęci do ścieków, a następnie do otoczenia. W ten sposób rtęć przechodzi do żywności i zagraża szczególnie łańcuchowi żywności pochodzącej z akwenów wodnych, narażając na ryzyko zwłaszcza konsumentów ryb i owoców morza (głównie na obszarach Morza Śródziemnego).

3.3 Komitet zauważa, że już istnieją oraz są w sprzedaży urządzenia spełniające tę samą funkcję, co instrumenty wskazane w proponowanej dyrektywie, zawierające substancje alternatywne dla rtęci. Zatem od razu możliwe byłoby zastąpienie urządzeń zawierających rtęć, jak się zdaje bez dodatkowych kosztów [choć patrz również pkt 4.1 b), c) i e)]. Niemniej jednak ocena wpływu nie wspomina w ogóle kosztów wymiany, których ciężar spocznie na konsumentach — EKES wzywa, by je określić ilościowo i by zawrzeć środki wsparcia w mechanizmie wdrażania dyrektywy.

3.4 Komitet zdecydowanie popiera cel Komisji dotyczący zakazu wprowadzania do obrotu urządzeń zawierających rtęć, o których mowa we wniosku. Nie trzeba udowadniać zagrożenia powodowanego przez rtęć ani jej trwałości, a wprowadzenie zakazu stosowania urządzeń zawierających rtęć przyczyniłoby się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony środowiska naturalnego i zdrowia ludzkiego, na co wskazuje podstawa prawna działania (art. 95 Traktatu) i co Komitet uważa za absolutnie słuszne i właściwe.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Komitet stwierdza niemniej, że:

- a) w przypadku wyłączenia urządzeń zawierających rtęć i wykorzystywanych dla celów profesjonalnych lub w przemyśle powinno się zagwarantować, że po wyrzuceniu takich instrumentów ich składowanie i recykling będzie obejmować przetwarzanie rtęci, w czasie którego nie będzie się ona dostawać do środowiska i powodować w związku z tym ryzyka dla zdrowia ludzkiego; należy zapewnić odpowiednią kontrolę, wsparcie szkoleniowe i doradztwo, szczególnie w wypadku zakładów rzemieślniczych bądź małych przedsiębiorstw w sektorze złotniczym, gdzie rtęć jest jeszcze w dużym stopniu wykorzystywana na konkretnych etapach przetwarzania;
- b) zarówno ocena oddziaływania, jak i sam wniosek zdają się lekceważyć problem wyrzucania do śmieci komunalnych nadal stosowanych urządzeń zawierających rtęć. Użyteczne byłoby zwrócenie uwagi państw członkowskich na potrzebę/potencjalne korzyści płynące z systemu zachęt (w odniesieniu do zużytych urządzeń), aby zapewnić, że urządzenia takie zostaną jak najszybciej wycofane;
- c) zachętą do wycofania znajdujących się jeszcze w obiegu urządzeń zawierających rtęć może być wsparcie finansowe, lecz przede wszystkim odpowiednie kampanie informacyjne adresowane do użytkowników w celu uświadomienia im istniejącego zagrożenia i zaszczepienia im w tym względzie poczucia odpowiedzialności, a także zachęcenia ich do niewyrzucania rtęci wraz z odpadami komunalnymi i — co bardziej istotne — do niezezwalania dzieciom na kontakt z rtęcią; jednocześnie należy przewidzieć odpowiednie bodźce dla konsumentów, którzy dokonają wymiany w trybie przyspieszonym;
- d) wycofanie omawianych urządzeń powinno następować poprzez ich zróżnicowane zbieranie przez sprzedawców urządzeń będących przedmiotem wniosku dotyczącego dyrektywy, w oparciu o postanowienia dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego;
- e) szczególną uwagę należy zwrócić również na zgodność produktów importowanych, tak by korzyści wynikające z restrykcyjnego prawodawstwa na szczeblu europejskim nie zostały zniweczone przez produkty z krajów trzecich, które nie biorą pod uwagę zagrożeń związanych z niewłaściwym wykorzystaniem rtęci.

Bruksela, 13 września 2006 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

⁽³⁾ W oparciu o informacje udostępnione przez Komisję.